

สิทธิของคนพิการ

(The Rights of Persons with Disabilities)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการไว้โดยละเอียด ครอบคลุมสิทธิต่างๆ อันพึงมีพึงได้รับไว้ดังนี้ :-

มาตรา 4 บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 30 บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพทางจิต สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา 43 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

มาตรา 52 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

การบริการทางสาธารณสุขของรัฐต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ การป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตราย รัฐต้องจัดให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า และทันต่อเหตุการณ์

มาตรา 53 บัญญัติว่า เด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ

มาตรา 55 บัญญัติว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ

มาตรา 86 บัญญัติว่า รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำคุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม

ฯลฯ

การคุ้มครองและส่งเสริมของคนพิการยังจำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติที่ประเทศไทยได้ลงนามรับรองหรือภาคยัตแล้วได้แก่ :-

1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง
3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ
4. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี
5. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
6. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการกระทำอันโหดร้าย

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ จะเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 นี้มีมาตราต่างๆ ที่ครอบคลุมสิทธิคนพิการในแง่มุมต่างๆ ค่อนข้างมาก ในฐานะที่เป็นอดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จึงได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะทำงานที่ผ่านมา และปรากฏว่าได้รับการยอมรับอย่างดี

นายโคฟี อันนัน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ.2545 ได้พิจารณาเห็นว่า กติการะหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและการคุ้มครองสิทธิของผู้พิการที่มีอยู่เดิมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1993 และได้ปรับปรุงติดต่อกันตลอดมา นั้นล้าสมัย ไม่สามารถรองรับกติการะหว่างประเทศที่ประเทศภาคีลงนามรับรองประกาศใช้ในเวลาต่อมาได้โดยครบถ้วน การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการยังคงปรากฏอยู่ในหลายประเทศ กฎหมายที่ว่าด้วยการสนับสนุนและการคุ้มครองคนพิการ (Protection and Promotion of the Rights of Persons with Disabilities) ก็ยังไม่สอดคล้องกัน และไม่สร้างความเป็นธรรมให้แก่คนพิการได้ทั่วถึง องค์การสหประชาชาติจึงมีมติให้ที่ประชุมเตรียมการร่างกติการะหว่างประเทศว่าด้วยคนพิการ (Convention) ขึ้นใหม่ให้ครอบคลุมสิทธิของคนพิการทุกประเภทที่โลกมารู้จัก และให้ความสนใจในระยะหลังนี้ เป็นต้นว่า โรค Autism, HIV/AIDS, Alzheimer ฯลฯ ในกฎหมายเดิมคนพิการเหล่านี้ยังไม่ได้รับความคุ้มครอง องค์การสหประชาชาติได้มอบหมายให้องค์การสิทธิมนุษยชนของภูมิภาคต่างๆ เช่น ภูมิภาคอเมริกา ภูมิภาคยุโรป ภูมิภาค เอเชียแปซิฟิก ไปจัดการประชุมสัมมนาขึ้นระหว่างประเทศในภูมิภาคนั้นๆ เพื่อหาหลักเกณฑ์ และข้อเสนอแนะในการร่าง UN Convention เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของคนพิการฉบับใหม่เมื่อเดือน มกราคม 2546 องค์การสิทธิมนุษยชนภาคพื้นเอเชียแปซิฟิกได้ประชุมกันที่กรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย เป็นครั้งแรก ต่อมาได้จัดการประชุมครั้งที่สองขึ้นที่ UN ESCAP กรุงเทพมหานครขึ้นเป็นครั้งที่สองเมื่อเดือนมิถุนายน 2546 และเมื่อวันที่ 14-17 ตุลาคม 2546 UN ESCAP ประเทศไทย ได้จัดการสัมมนาสรุปรวบรวมผลการประชุมที่ผ่านมาทั้งหมด และมีมติให้ออกเป็นประกาศ Bangkok Recommendation ในการประชุมระหว่างประเทศครั้งสุดท้ายที่กรุงปักกิ่ง ได้สรุปผลเสนอต่อสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติได้แต่งตั้งคณะทำงานชุดพิเศษขึ้นคณะหนึ่ง (Ad Hoc committee) จากผู้แทนของประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมการประชุมส่วนภูมิภาคทั้งสามครั้งที่ผ่านมา เมื่อเดือนกันยายน 2546 ในการนี้มีผู้แทนของประเทศไทยเข้าร่วมการประชุมที่องค์การสหประชาชาติ กรุงนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา รวม 3 ท่าน ที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอของภูมิภาคต่างๆ เสร็จเรียบร้อยแล้วเพียงส่วนหนึ่ง เท่านั้น และจะมีการประชุมครั้งที่สอง เมื่อเดือนมกราคม 2547 ในการประชุมที่ผ่านมาผู้แทนคณะกรรมการสิทธิ

มนุษยชนแห่งชาติได้เข้าร่วมการประชุมส่วนภูมิภาคในฐานะผู้แทนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทยทุกคราว

องค์การสหประชาชาติ ได้มีคำขอไปยังประเทศภาคีทุกประเทศทั่วโลกให้เร่งรัดพิจารณาแก้ไขปรับปรุง “กฎหมายคนพิการ” ตลอดจนกฎหมายอื่นๆ ที่รองรับและเกี่ยวข้องกับกฎหมายคนพิการในด้านการส่งเสริมและคุ้มครองให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ขององค์การสหประชาชาติ และรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ที่คณะกรรมการขององค์การสหประชาชาติ (Ad Hoc committee) กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เมื่อการร่าง Convention ฉบับนี้เสร็จเรียบร้อยแล้ว และที่ประชุมใหญ่ขององค์การ สหประชาชาติมีมติให้ความเห็นชอบ แล้วลงนามรับรองในฐานะประเทศภาคี ส่วนการภาคยานุวัตินั้นเป็นเรื่องที่รัฐบาลจักต้องดำเนินการต่อไป การเตรียมการแก้ไขกฎหมาย การหาข้อมูลที่ได้ทำความตกลงกันไว้บ้างแล้ว นำมาใช้แนวทางในการร่างกฎหมายฉบับใหม่จะเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน

เป็นที่น่ายินดี ที่คณะกรรมการการยุติธรรม และสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานจากหน่วยงานต่างๆ ขึ้นเพื่อร่าง “พระราชบัญญัติคนพิการ พ.ศ.” ขึ้นแทนพระราชบัญญัติคนพิการฉบับเก่า พ.ศ.2535 ซึ่งได้ตั้งใจจะตราขึ้นเพื่อใช้เป็นการเฉพาะหน้าชั่วคราวเท่านั้น โดยหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อกำหนดให้มี “คณะกรรมการคนพิการแห่งชาติ” พร้อมทั้งสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนการกำหนดให้มี “กองทุนคนพิการแห่งชาติ” และบทกำหนดคุณ รวมทั้งสิ้น 32 มาตรา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียด การดูแลการให้ความเป็นธรรม การส่งเสริม และการคุ้มครองสิทธิของคนพิการนั้นจะเป็น พระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะเป็นฝ่ายรับผิดชอบในการร่างและได้ทราบว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ผ่านมติของคณะรัฐมนตรีไปแล้ว

จุดเด่นประการแรก คือ กฎเกณฑ์นั้นเกี่ยวกับความเท่าเทียมทางด้านโอกาสไม่ใช่ความเท่าเทียมเพียงอย่างเดียว คนทุกคนล้วนเกิดมาเท่าเทียมกันทางด้านศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แต่มีใช้ว่าคนเราทุกคนจะเกิดมามีประสิทธิภาพและความสามารถทางร่างกาย จิตใจ สมอง และสติปัญญาที่เท่าเทียมกัน โดยที่ความแตกต่างเหล่านี้ สิทธิที่คนพิการไม่ว่าจะเป็นความพิการทางกายภาพ ความพิการทางด้านจิตเวช ความพิการทางด้านสมองและสติปัญญา ความพิการที่เกิดจากอาการเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ คนพิการเหล่านี้ย่อมมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีมาตรฐานตามสมควร ทั้งโอกาสแห่งความเจริญก้าวหน้าในชีวิตก็ย่อมได้รับความเสมอภาคสำหรับคนพิการเช่นกัน ต้องเป็นที่ยอมรับกัน ณ ที่นี้ว่าเงื่อนไขสูงสุดสำหรับคนพิการนั้น จะต้องได้รับการปฏิบัติทุกประการในด้านที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านสิทธิมิใช่ปัญหาทางด้านสวัสดิการ และนี่คือความหมายอันแท้จริงของสิทธิคนพิการ ซึ่งสรุปเป็นข้อต่างๆ ได้ดังนี้ :-

1. การก่อให้เกิดความตระหนักรู้ (Conscious and Awareness)

เมืองไทยเรานี้ คนพิการถูกละเลย ทอดทิ้ง ขาดความดูแลอยู่ทั่วไปหมด ดังปรากฏในรายการหลังข่าวของทีวีสี ช่อง 7 และไอทีวีทุกคืนได้มีความเข้าใจตระหนักรู้ และสำนึกในทุกข์ของคนพิการเหล่านี้ น้อยเหลือเกินทั้งจากฝ่ายรัฐ และฝ่ายประชาสังคม รัฐจะต้องให้คนพิการทั้งหลายได้ตระหนักรู้ถึงสิทธิต่างๆ ของตนเองอันพึงมีและพึงได้รับ (Accessibility) สื่อสารมวลชนควรมีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องนี้ ตลอดจนการส่งเสริมด้านการศึกษาศาธารณะด้วย

2. การดูแลด้านการรักษาพยาบาล

การดูแลรักษาพยาบาลนี้ต้องครอบคลุมทั้งด้านการวินิจฉัยโรค การรักษาเยียวยา การผ่าตัด รักษาความพิการตลอดจนด้านการป้องกันการรักษาความทรุดโทรมของผู้สูงอายุ และการฝึกเจ้าหน้าที่ๆ มีหน้าที่ในการรักษาพยาบาลถือเป็นความสำคัญสูงสุด

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพ

การฝึกทักษะขั้นพื้นฐาน การให้คำปรึกษา การทำกายภาพบำบัดและเวชศาสตร์ฟื้นฟู การใช้จิตวิทยาเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นตนเองจะช่วยคนพิการให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น หรือให้ชดเชยกิจกรรมที่จะลดผลกระทบ

4. การให้บริการด้านการสนับสนุน

รัฐควรสนับสนุนการพัฒนา การผลิต และการบริการด้านวางแผนในการทำมาหาเลี้ยงชีพของคนพิการ การสมัครงาน ความร่วมมือของหน่วยราชการโดยเฉพาะศาลยุติธรรม และสำนักอัยการสูงสุด การจัดสรรอุปกรณ์ต่างๆ แก่คนพิการให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้โดยไม่คิดมูลค่าหรือให้เสียค่าใช้จ่ายที่ต่ำ

5. การแสดงความรังเกียจเหยียดฉันท (Discrimination)

สังคมต้องแสดงความเมตตาเอื้ออาทรต่อคนพิการทุกประเภทโดยไม่รังเกียจ ดูหมิ่น หรือล้อเลียน แต่ประการใดทั้งสิ้น การให้การศึกษแก่เยาวชนจัดเป็นเรื่องสำคัญในกรณีนี้

6. การให้บริการเข้าถึงการสนับสนุนจากรัฐและกฎหมาย (Accessibilities)

- การเข้าถึงการศึกษาทุกระดับ ตามรัฐธรรมนูญ
- การเรียนร่วมกับเด็กปกติ
- เครื่องอำนวยความสะดวก ตามที่สาธารณะ ถนนหนทาง พาหนะเดินทาง บริการขนส่งสาธารณะ
- อาคารสาธารณะ
- ข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์

- อักษรเบรลล์
- ภาษามือ
- สนามกีฬา
- สถานที่ทางวัฒนธรรม
- การมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางศาสนา
- สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- การเข้าร่วมกิจกรรมของสังคมทั้งด้านศิลปะ วัฒนธรรม การดนตรีและการกีฬา

ฯลฯ

7. ที่อยู่อาศัย

รัฐต้องรับผิดชอบในการจัดหาที่พักและที่อยู่อาศัยหรือสถานพักพิงคนพิการ (ซึ่งรวมทั้งผู้ป่วย HIV/AIDS ด้วย) โดยเฉพาะในกรณีที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จำเป็นจะต้องจัดหาผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้

8. การศึกษา

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการนั้นต้องถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีความสมบูรณ์เป็นระบบในทุกๆระดับ เพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพต่อไปได้

9. การจ้างงาน

- คนพิการจะต้องได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในทุกประเภทที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละคน
- การทำงานจะต้องได้รับผลตอบแทนเป็นเงินเท่าเทียมกับบุคคลอื่น
- การฝึกฝนด้านอาชีพต้องได้รับการส่งเสริม
- การให้เงินกู้ยืม หรือการให้เงินช่วยเหลือสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก
- การลดหย่อนภาษี
- การช่วยเหลือด้านการเงิน

ฯลฯ

10. การรักษารายได้และความมั่นคงทางสังคม

- มาตรการต้องรวมถึงการที่จะทำให้คนพิการฟื้นฟูความสามารถที่จะมีรายได้เพียงพอเพียง

11. ชีวิตครอบครัวและความมั่นคงส่วนบุคคล

- คนพิการควรจะได้รับประสบการณ์ด้านความสุขทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์ การมีครอบครัว และมีบุตรได้
- คนพิการต้องตระหนักรู้ถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ถูกต้อง และต้องหยุดยั้งความไม่ถูกต้องนั้น

12. มาตรการเสริม

- การประชาสัมพันธ์และการค้นคว้าเกี่ยวกับเงื่อนไขในการดำรงชีวิตของคนพิการ โดยการรวบรวมแหล่งข้อมูลการสำรวจแห่งชาติ และสถิติต่างๆ
- การจัดทำนโยบาย และการวางแผนด้านการพัฒนาทั่วไป
- นโยบายด้านเศรษฐกิจต่างๆ ซึ่งรัฐต้องรวมเอาความพิการเข้าไปในหน่วยงานปกติของหน่วยงานรัฐบาลทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น
- การประสานงานที่เกี่ยวกับการจัดตั้ง และการสร้างความเข้มแข็งของคณะกรรมการประสานงานระดับชาติ
- การจัดตั้งองค์กรคนพิการควรได้รับการรับรองการส่งเสริมกำลังใจ และการสนับสนุนทางการเงิน
- การฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวกับการวางแผนและการจัดโครงการต่างๆ
- การประชาสัมพันธ์ระดับชาติ ต้องดำเนินการอย่างจริงจังมุ่งให้บรรลุผลสำเร็จ
- การออกกฎหมายเพื่อให้สิทธิของคนพิการมีผลบังคับใช้
- การประสานงานระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้ว
- การประสานงานระดับนานาชาติภายในองค์กรสหประชาชาติ (UN. Convention on Persons with Disabilities)

บัดนี้เป็นที่น่ายินดีที่ คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ร่างกฎหมายคนพิการ และร่างกฎหมายการสนับสนุนและการคุ้มครองคนพิการ แล้วทั้งยังจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ในทุกภาคทั่วประเทศอีกด้วย ย่อมเป็นนิมิตหมายอันดีงามแก่คนพิการทั้งหลายในประเทศไทย อันเป็นการเหมาะสมกับการที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ได้รับการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเหรียญ FDR จาก สหรัฐอเมริกาอันเป็นเครื่องยืนยันว่ามีการคุ้มครองคนพิการที่น่าสรรเสริญในราชอาณาจักรไทย

(ศาสตราจารย์เกียรติคุณประดิษฐ์ เจริญไทยทวี)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ